

HAYATI SÖNMEZ • Mavi Bozkır

HAYATI SÖNMEZ Ankara doğumlu.

İletişim Yayınları 2930 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 514
ISBN-13: 978-975-05-2957-3
© 2020 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM
1. Baskı 2020, İstanbul

EDITÖR Duygu Çayırıcıoğlu, Emre Bayın
KAPAK Suat Aysu
KAPAK FOTOĞRAFI Ümit Kıvanç
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Büşra Bakan

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871
Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul
Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003
Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırım Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387
Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,
Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

HAYATİ SÖNMEZ

Mavi Bozkır

Biricik oğlum Berke'ye...

... içimde hep aynı kalmış çocukluğuna...

İÇİNDEKİLER

Çingeneler.....	9
Tabibe Ana.....	19
Fedailer.....	29
Çekik Olmayan Gözler.....	37
Hapşırık.....	49
Yara.....	59
Eşek Arıları.....	69
Twist.....	79
Paşa.....	85
Süslü.....	91
Cimri.....	101
Uzun Saç, Geniş Paça.....	107
Gâvur Çeşmesi.....	115
Mavi Bozkır Pavyonu.....	123

Çingenerler

Çadırlar kirli gri. Bir zamanlar beyazmış. Dört aile yaşıyor. Sekiz koşu atı ile iki tay otluyor. İp yok boyunlarında. Çimenlerin çimen olduğu günler. Yaz başı. Çocuklar, genç kızlar. Tezek kokusuna bulanmış ateş. Etrafında dört çingene ileri geleni, çember oluşturmuşlar, uzun sarı ağızlıklarındaki sigaralar ateş bekliyor. Birkaç genç ikinci bir hal-kada sessizce onları dinliyor. Bir gencin hamlesiyle küçük bir tezek parçası, kor tarafıyla yakıveriyor sigaraları. Demliği olmayan çaydanlığın lacivert rengi isten siyaha dönmüş. Bir başka gencin hamlesiyle çay, bardaklara koyu koyu akıyor. İki kadın yanda bulgur ayıklıyor. Siyah kutuya benzer bir aletten müzik yayılıyor çayırlara. Karşılaman Köyü'nde bu üçüncü günleri. Yılda birkaç kez gelirler. Köylü bilir onları. Yine de sabah akşam açık kapılar, onların köye varışıyla birlikte birer nöbetçiye emanet edilir.

Çingenerlerin geldiği bu günlerde Sami bir başka heyecanlıydı. Yerinde duramıyordu. İnsan sesini olduğu gibi alıp kaydeden sonra da bunu dinleten bir alet getirmiş Çingenerler köye. Sami radyo dinlemişti büyüklerin yanında ama bu

radyonun içinde ses alıp verme de ne ki? Babasının verdiği söze şahitlik etmişti. Önceki akşam, ön üstteki dört altın dişini göstere göstere, “Onu ben alacağım,” demişti.

Sami uyuyamadı, sabah erkenin de erkeni kalktı. Evin önüne dikildi. Ondan da önce kalkan annesinin yufkaya tereyağ ve pekmez sürerek hazırladığı dürümü almadı. Annesi ne kadar kızdıysa da, “İıı,” dedi, almadı. Aklı, babasının söz verdiği o ses cihazındaydı. “Nasıl olur? Bu imkânsız!” diye kafasının içinde koşturup duruyordu. O alet eve bir gelse. Ah bir gelse! Babası, annesi, abisi, kız kardeşi hepsi konuşsa. Abisi orada yine kendisine “cüce” diye takılır mıydı acaba? Hele bir gelsin de...

Gün iyice aydınlanınca sınıf arkadaşı Huzur’un da evlerinin önüne çıktığını gördü Sami. Salına salına oraya doğru yürüdü. Onlara daha sonra iki arkadaşı katıldı.

Huzur, “Hayrola, oğlum Sami cin mi gördün rüyada da uyandın?” dedi. “Sen hiç kalkmazsın ki böyle sabahları, kesin bir şey olmuş!”

“Yo yo, öylesine kalktım. Anneme inekleri köyün ortasında sürüye katmaya yardım edecem.”

O çok konuşan, çok gülen, gülmesi ve konuşması hep sarmaş dolaş olan Sami gitmiş, yerine başkası gelmişti.

Huzur: “Oğlum, ne oldu sana yahu?”

Sami: “...”

Huzur: “Sami, Sami...”

Sami: “...”

Huzur: “Sami...”

Sami: “...”

Huzur: “Sa...”

Sami: “...”

Vazgeçti.

Huzur elini Sami’nin boynuna atarak eğlene eğlene konuştu.

“Lan! Gülmesini bırak, konuşması da kaçmış bunun. Sami değil bu!”

“Durun lan bi. Bi bildiğimiz var herhalde,” diye üşenerek karşılık verdi Sami.

“Desene hadi. Sabah sabah...”

“Üff ya. İnsanı boğazından yakalayıp bırakmıyorsunuz ha.”

“Boğazımı sen uzattın keriz demin.”

“Tamam lan, tamam. Babam akşam söyledi. Çingeneleş insan sesi alan bir alet getirmiş. Onu alacakmış, öyle söyledi.”

Huzur atıldı:

“Benim muhtar babam da dün anneme söylüyordu. Hiç senin baban alacak diye de konuşmadı. O alacakmış. Yemin billah etti hem. Annem ses etmedi gerçi.”

“Senin baban yalancı muhtar. Bütün köy bilir bunu. İnanma boşuna. Almaz oğlum sana. Boş boş bekleme.”

“Babam için doğru konuş bak, kırarım burnunu gene.”

“Kafanı da ben kırmıştım. Hem emzik isteyen çocuk gibi ağlamıştın, unuttun mu?”

Huzur ses etmedi bir müddet, sonra atıldı:

“Göle yüzmeye gelecek misiniz, onu söyleyin hele...”

Başka zaman olsa, Sami atlardı. Şimdi içinden gelmedi. Diğer iki çocuk, “Evet,” dedi.

Tanıdık köylerde bohçaya genç Çingene kızları çıkar. Ev ev. Çingene deyip geçmeyin, Türkçe konuşanı var, Kürtçe konuşanı var. Fark etmiyor. Çingeneleşle ne kadar konuşulsa, ne kadar alışveriş yapılsa da aşağı görülürler. Köylü ilk gün çingenelerde ne var ne yok, öğrenir ve alır. Kızların sonraki günlerde bohçaya çıkmalarıysa usuldendir. Bir yerde meslek kabiliyetlerini kaybetmemek için. İki taraf da alacağını almış, vereceğini vermiştir oysa.

Kenger sakızlarını ağızlarında dolaştırı dolaştırı gezen üç Çingene kızı, en önde Sermi, köyün misafir odasının ar-

ka duvarı dibinde bekleyen üç delikanlı gördü. Kırita kırita yaklaştılar. Delikanlıların ağız sigara dumanı doluydu.

Kızlardan biri gençlere baktı, “A be kızanlar, size uyar şapkalarım var,” dedi. Başladı bohçasını açmaya.

İki delikanlı, “Görelim,” dediler, hızla açılan bohçanın üstüne eğildiler. Diğer çingene kızı da yanına açtı usulca bohçasını.

Delikanlılar, kendilerine katılmayan arkadaşlarına, “Haydi Şefik,” dedilerse de Şefik eğilip bakmadı bohçalara.

Kızlar Sermi’ye, “Sermi, fişek, sen niye açmıyorsun? Hadi aç çabuk,” diye seslendiler.

Sermi onları dinlemedi. Şefik’e baktı. Şefik’in arkadaşlarının bohça karıştırıcılığına neden dâhil olmadığını sorguladı içinde.

İki Çingene kızı bohçalarını iyice yaymışlardı. Yavuklularına bir şeyler almaları için delikanlılarla tatlı tatlı konuşuyor, gültüşüyor, fingirdesiyorlardı. İki gencin kafası pek karışmadı. Çingene kızları ahım şahım değildi çünkü.

Gençlerden birisi gizlice görüştüğü sevgilisine eşarp almaya heveslendi. Diğeri de bin renkten bir entari seçti önce, sonra vazgeçti, bir başka renge geçti nişanlısı için; gömleğinden sıyrılmış kolları hareket halindeydi.

Sermi bohça açmadı. Oysa en atak, en hırslısı o olurdu. Güzel esmer yüzü, yeşil gözleriyle erkek bakışlarını gözleminde toplar, bohçayı da hemen açılışa hafifletirdi. Şimdi durgunlaşmıştı. Eve böyle giderse annesi, abisi azarlayacaktı. Pos bıyıklarının dudaklarını ve konuşmasını kapattığı babasından belki de sille yiyecekti.

İki ay içinde buraya dördüncü gelişleri. Önceki gelişlerinde gençlere satış yaptığında, Şefik sadece biraz uzaktan izlemişti olup biteni. Sermi birkaç kez ona bakmak zorunda kalmış, birinde bakışları yakalanmıştı. Şefik’e bu sefer daha yakından baktı, ciddi yüzündeki birkaç günlük sakalına ve kı-

vırcık saçlarına. Hemen yanaşan o civ cıvık gençlere benzediğini daha önceki gelişlerinde anlamıştı. Bu sefer de öyle. Gittikleri her köyde erkekler bakar, durmaz yine bakarlardı kendisine. “Bu bu, niye oralı değil, sevdiği var demek ki, ona çok yanık belki de,” diye geçirdi içinden.

Yanda bohçalara gömülmüş gençlerden birisi kafasını kaldırdı. “Kız,” dedi, bohçasını açmamış Sermi’ye, “Şefik öyle el açmaz, bakmaz bir şeye. Onun bir şey alacak kimsesi de yok hem. Sen ona yakışan bir şey bul tutuştur üstüne. İlkokulda öğretmen adımızı tahtaya yazmamızı isterdi. Hepimiz yan yazardık. O inat eder, dik yazardı:

‘Ş
E
F
İ
K’.”

Sermi, Şefik’e yine baktı. Üç adım öteye gitti çömeldi, bohçasını açtı. Kafasını kaldırıp baktı. Şefik bakmıyordu. Bir yere de gitmiyordu. Sermi sakızı attı ağzından. Eşarbnı saçlarının üzerinden az öteledi. Ayağa kalktı. Şefik’in yanına vardı. Elini Şefik’in koluna attı hafifçe, hemen geri çekti. Şefik, yeşil gözlere ürpertiyle baktı. Kalakaldı. Sermi gülmüsedü, “Gel, bak sadece, bir şey almasan da olur,” dedi. Şefik’e baktı gözleri.

Sermi kendini toparladı, gözlerini ovdu, oturdu bohçasının başına.

“Bir şey almazsan eğer, bir şeycik demem. Arkadaşlarım anneme söyler bohça açtığımı. O beni kurtarır.”

Şefik’in gözleri takipten kopamıyordu. Bohçanın başına geldi. “Annen hep mi kızar sana?” diye sordu.

“Yo yo, ben daha çok satarım hep. Şu kızlara anneleri kızar, ben de gülerim.”

“Ama bugün annen sana kızacak!”

“Evet, bu sefer de kızlar bana gülsün.”

Şefik bir şey demedi, gözleriyle usul usul karıştırdı Sermi'nin gözlerini.

Sermi, bakışlara takılmamak için didiniyordu. Bir bakmaktan kaçıyor, üç bakmaktansa alamıyordu kendisini. İyi-ce dağılıyordu. Kendini toparlamaya çalışarak, “Sevdiğin varsa bak, al, yoksa benim yüzümden bir şey alma,” dedi. Şefik cevap da vermedi, bohçaya da bakmadı. Sermi işi eline almaya karar verdi. Bir eliyle bir kuşağı tuttu, diğer eli ayağa kalkarken Şefik'in eline değdi, panikledi. Çekti, kuşağa iki eliyle yapıştı. Yeşil kuşağı çarşaf gibi gerdi. “İş... işte bu sa... sana çok ya... yakışır,” sözleri kesik kesik döküldü ağzından.

Diğer kızlar arkadaşlarına şapka satarken, onun kuşak satması Şefik'in garibine gitti.

“Tamam,” dedi. “Bir de şapka alacağım.”

Sermi çömeldi, çiçekli entarisini iyice dizlerinin arasına sıkıştırdı.

“Zorlama kendini. Gücenmem. Bugün umurum değil. Bırak annem kızsın, bir seferlik.”

Şefik, kızın Çingene ataklığından geri durmasını tuhaf buldu. “Hayır, olur mu öyle şey?! Niye kızsın sana,” dedi.

O sırada Sami gözleri dolu dolu, nefes nefese geldi.

“Amca, amca. Çingeneler ses alıp veren bir şey getirmiş. Babam söz verdi, o alacaktı. Bir de sen söylesene ona.”

“Olur, söylerim,” dedi Şefik. “Baban almak istese de, unuttur, sonraya bırakır.”

Sermi söze girdi:

“Babam parasına bakar. Birkaç köyden istediler vermedi. Parası olan alır.”

Sami, “Babamın parası var. Hem de çok, öyle değil mi amca?” dedi.

“Parası var var, hadi sen git şimdi.”

Gözleri hemen kuruyan Sami, koşarcasına oradan uzaklaştı.

Şefik, Sermi'ye döndü, "Ne kadar kalacaksınız burada?" diye sordu.

Sermi telaşlandı. "Babam bilir, bize söylemez ki," dedi ürkekçe. Bohçasını apar topar düğümlemeye geçerken, Şefik kuşağı ve şapkayı aldı. İki onluk bıraktı kızın avuçlarına. Kız, "Çok fazla bu," dedi. Bir onluğunu geri vermek istedi. Şefik, kızın para uzatan elini avucuna aldı. Açık elini yavaşça kapattı. Kız önüne baktı, elini çekti, parayı cebine koydu.

Şefik fısıldar gibi konuştu:

"Sizin çadırların oraya kimse gelmiyor pek. Ben oraya atla gezmeye gelsem, he, bi şey olur mu?"

Sermi, "Niye gelecekmişin? Babam, abilerim... diğer çadırdakiler..." dedi. Telaşlı yüzünde kırmızı adacıklar oluştu.

"Bu köy bizim köyümüz. Orası da bizim ot topladığımız yer. Kimse karışamaz. Az uzağa gelsem kıyamet kopmaz ya..."

"Kıyamet kopar ki tam kopar... Düşünme bile. Benim yüzümden zarara girme."

Şefik "zarar" sözüne alındı. Artık Sermi'nin gözlerinin rengini göremiyordu. Eşarbi da iyice geriye kaçmıştı. "Allah allah. Kendi köyümüzde mahsur mu kalacağız? Hiç zarar marar olur mu?" dedi.

Sermi arkadaşlarına baktı. Hâlâ gençlere, güle oynaya bir şeyler satmaya çalışıyorlardı. Döndü, kafasını kaldırdı, gözlerindeki yalvarmayı Şefik'in görmesini istedi. Şefik bu delici bakışlardan ürperdi. Kendisi için tasalandığını anladı, ilk kez kendisi için sarsıla sarsıla tasalanan birisiyle karşılaşmıştı.

"Ben arazime geleceğim. Akşamüzeri. Sen varma yanıma. Ama çadırdan çıksan bi kere, kıyamet de kopmaz ya. Seni orada salınırken bi göreyim. Olur mu?"

Sermi Şefik'in sözlerinden kaçmaya kalkıştı. Aklına teybi babasından almaya niyetlenen köylüler geldi. "Sizin köylüler akşam babamdan teyp almaya gelecekler. Sen de o zaman uğra. Hem teybi almaya gelmiş olursun belki," dedi.

"Gelip neyi alacağım belli olmaz," dedi Şefik. "Şu alet, tuhaf bir şey olmalı. Köylüler hep ondan bahsediyor zaten."

"Teypten başka şey aklına varmasın ha. Orada aman bidik-kat olma," dedi Sermi. Diğer kızlara döndü, tatlılıkla seslendi:

"Hadi ya, hadi. On saattir satamadınız mı bir şey daha?"

Kızlar Sermi'nin erken bitirmesini beklemiyorlardı. Kıkırdaya kıkırdaya ufak tefek şeyler satmanın sevinciyle bohçalarını toplayıp omuzladılar. Oradan yavaşça uzaklaşmaya başladılar. Sermi geri kaldı, omzunun üstünden dönüp baktığında Şefik'in aynı yerde durup onu süzdüğünü gördü.

O gün akşam kimileri için zamanında kimileri için de çok geç geldi.

Çadırın içini aydınlatan lambanın solgun ışığı, yüzlere solgun bir renk veriyordu. Yüksek minderlerin üzerine yayılmış Cinol ile Muhtar bir yandan hüpürdeterek kahve içiyor, öte yandan pazarlık yapıyorlardı. İki çingene ve birkaç köylü de pazarlığı sigara dumanları arasında heyecanla izliyorlardı. Önlerindeki tabaklar izmarit cesetleriyle doluydu.

Muhtar, "Sar hele, Cinol Ağa," dedi, tabakayı uzattı. Cinol Ağa ikiletmedi, tabakayı aldı, sararmış parmaklarıyla bir zanaat icra eder gibi sarmaya başladı tütünü. O sırada Şefik, çadırın ağzından kafasını içeri uzattı, pazarlık yapıldığını anladı. "Hayırlar olsun, hayırlar olsun," dedi.

Cinol ayağa kalktı. "İçeri buyur delikanlı, birkaç hakeminiz var, sen de hakemlik yaparsın bize, çok hakem fena da olmaz. Sigaramız da gani," dedi.

Şefik, "Estağfurullah, ben sadece takip edeyim," dedi, "Siz keyfinizi bozmayın." Çadırın hemen girişinde, keçi kılı kaplı mindere usulca ilişti.